

ISSN: 1991-3494 (Print)
ISSN: 2518-1467 (Online)

**SCIENTIFIC JOURNAL OF
PEDAGOGY AND ECONOMICS**

**№3
2026**

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

SCIENTIFIC JOURNAL OF PEDAGOGY AND ECONOMICS

PUBLISHED SINCE 1944

3 (421)

May – June 2026

ALMATY, 2026

EDITOR-IN-CHIEF:

ABYLKASSIMOVA Alma Yesimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of Central Asian Academic Research Center, Director of the Center for the Development of Pedagogical Education, Head of the Department of Methods of Teaching Mathematics, Physics and Computer Science at Abai KazNPU (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

SEMBIEVA Lyazzat Myktybekovna, Doctor of Economics, Professor of the Eurasian National University (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

EDITORIAL BOARD:

RICHELLE Marynowski, PhD in Education, Professor, Faculty of Education, University of Lethbridge, (Alberta, Canada), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

SHISHOV Sergey Evgenievich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education, Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Karaganda University named after E.A. Buketov (Karaganda, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-Chief of the journal "Standards and Monitoring in Education" (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

BULATBAEVA Kulzhanat Nurymzhanovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

PETR Hájek, PhD, Unicorn University, Associate Professor, Department of Finance, (Prague, Czech Republic), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

JUMAN Jappar, Doctor of Economics, Professor, Honorary Academician of Central Asian Academic Research Center, Honored Worker of Kazakhstan, Director of the Center for International Applied Research Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>, <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

LUKYANENKO Irina Grigorievna, Doctor of Economics, Professor, Head of Department of the National University of Kyiv-Mohyla Academy (Kyiv, Ukraine), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

YESIMZHANOVA Saira Rafihevna, Doctor of Economics, Professor of the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: «Central Asian Academic Research Center» LLP (Almaty).

The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan

№ KZ50VPY00121155, issued on 05.06.2025

Thematic focus: «*publication of the results of new achievements in the field of fundamental sciences*»

Periodicity: 6 times a year.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Central Asian Academic Research CenterB» LLP, 2026

БАС РЕДАКТОР:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Педагогикалық білім беруді дамыту орталығының директоры, Абай атындағы ҚазҰПУ математика, физика және информатиканы оқыту әдістемесі кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

СЕМБИЕВА Ләззат Мықтыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

РИШЕЛЬ Мариновски, білім беру саласындағы PhD, Летбридж университеті педагогика факультетінің профессоры, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және басқару университетінің кәсіби білім беру педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ӘБІЛДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар мен мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БОЛАТБАЕВА Күлжанат Нұрымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, Юникорн университеті, Қаржы департаментінің қауымдастырылған профессоры (Прага, Чехия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖҰМАН Жаппар, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, ҚР ҰҒА құрметті академигі, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қолданбалы зерттеулер орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилянская академия» ұлттық университеті кафедрасының меңгерушісі (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихқызы, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Орталық Азия академиялық ғылыми орталығы» ЖШС (Алматы қ.).

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 05.06.2025 ж. берілген № **KZ50VPY00121155** мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *«іргелі ғылым салалары бойынша жаңа жетістіктердің нәтижелерін жариялау»*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Орталық Азия академиялық ғылыми орталығы» ЖШС, 2026

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования, заведующая кафедрой методики преподавания математики, физики и информатики КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

СЕМБИЕВА Ляззат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

РИШЕЛЬ Мариновски, PhD в области образования, профессор факультета педагогики Летбриджского университета, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А. Букетова (Караганда, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, университет Юникорн, ассоциированный профессор Департамента финансов, (Прага, Чехия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖУМАН Жаппар, доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель Казахстана, почетный академик НАН РК, директор Центра Международных прикладных исследований Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЬЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафиевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ТОО «Центрально-азиатский академический научный центр» (г. Алматы).

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан

№ KZ50VPY00121155 выданное 05.06.2025 г.

Тематическая направленность: «публикация результатов новых достижений в области фундаментальных наук».

Периодичность: 6 раз в год.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© ТОО «Центрально-азиатский академический научный центр», 2026

CONTENTS

PEDAGOGY

Abylkassymova A., Yeskhozhayeva S., Zhumabay N. Developing students' mathematical literacy through contextual problems based on stem education.....	16
Adaskanova Zh.K., Moldasan K.Sh., Tsay Y. Professional-research thinking of the future educational psychologist: concept and structure.....	41
Aliyeva Zh.Zh., Baikenzheyeva A.T., Arystanova S.D. Developing entrepreneurial skills in biology majors within the framework of the minor supplementary educational program.....	55
Akhmetova D.M., Oryngaliyeva Sh.O., Kundakova A. Methodological foundations for the use of regional oral history materials in school practice when teaching the topic of women on the home front.....	72
Baishuakova A.D., Aldabergenova M.K., Zhadrayeva G.A. Epistolary sources as a means of developing historical thinking in future history teachers.....	90
Boztayeva S.Zh., Amrenova G.R., Jumabayeva S.T. Features of the development of coordination abilities of university students.....	104
Darkulova K.N., Turgynbayeva Zh.M., Kuttybayeva Zh.F. The influence of modern digital technologies on the formation of academic writing competencies among students.....	117
Dzhumanova L.S., Kaskataeva Zh.A., Turbaeva S.M. Problems of using artificial intelligence in education.....	133
Yermekbayeva A., Suleimenova K., Shormakova A.B. The role of assessment criteria in improving academic writing in higher education.....	151
Zhanys A.B. Digital variative mathematics education for agricultural engineers.....	166
Zhussupbekova B.A., Kulanbayeva G.K. Historical and psychological portrait of Mustafa Chokay.....	183
Kegenbekov J.K., Urazakynov D.K. The relevance of career guidance training in biophysics at medical universities.....	199
Kemelbekova Zh.S., Kopzhasarova Zh.B. Generative artificial intelligence tools in education: PRISMA 2020-based analysis and improvement model.....	218

Kurymbayeva S.K., Baizhumanova N.S., Bakina Y.A. Higher education instructors competencies in using AI in the inclusive education process.....	237
Massalimova B.K., Shintemirova M.T., Nurkenova A.D. Using STEM technologies to develop students' research skills.....	259
Orazaliyeva R., Ametkhan Zh. Folk pedagogy as a source of development of the ethno-artistic potential of students of creative specialties of the university of Kazakhstan.....	285
Pilten P., Pilten G., Kuralbayeva A. Pedagogical approaches to values education among primary school teachers.....	301
Sugirbekova A., Nametkulova F., Tasbolat E. Methodology for preparing future physics teachers to organize students' research activities.....	320
Tankibayeva A.A., Turalbayeva A.T., Baimukhanbetov B.M. Formation of professional competencies of future primary school teachers on the basis of micro-learning.....	340
Shyndaliev N.T., Serikkazy A.S., Nurbekova G.F. Enhancing students' professional competencies in big data processing through artificial intelligence: results of a pedagogical experiment.....	364

ECONOMICS

Aitkazina M., Karshalova A., Biken V. Analysis of green lending programs of second-tier banks and development institutions in the Republic of Kazakhstan.....	380
Aitmanbetova R., Bukharbaeva A. Improving accounting and audit systems through digitalization in Kazakhstan's agricultural sector: a current approach.....	403
Altai M.T., Mustafayeva B.U., Kulbaeva M.A. Development of the tourism industry as a factor of economic growth in the Turkestan Region: institutional and legal aspect.....	423
Assanova Zh., Mahfudz A.A., Turysbekova R. Environmental audit as an accounting and analytical tool for ensuring sustainable development in the Republic of Kazakhstan.....	438
Ashirbayeva S.B., Yessirkepova A.M., Alzhanova A.A. Methodological approaches to assessing the economic efficiency of forestry in the context of climate change.....	465
Yeltay B.B., Azatbek T.A. Evaluating the effectiveness of state regulation and institutional environment formation in the non-ferrous metallurgy sector.....	486

Zhaukhanova A.K., Muslimkyzy L.

The impact of investment processes on the development of the labor market of the Republic of Kazakhstan.....510

Kaliyeva S., Umurzakova B.

Human capital management in project-based banks of the Republic of Kazakhstan.....529

Kamardinov Y., Moldashbayeva L., Satymbekova K.

Digital transformation of accounting of transport and logistics services based on AI and Big Data.....544

Karanova Zh.Y., Kazhmuratova A.K., Chakeyeva K.S.

China–Kazakhstan transport corridor: digitalization and efficiency in the context of growing freight flows.....564

Kozhakhmetova K., Rakhmatullayeva D.Zh., Ruziev K.

Multicriteria analysis in ESG-oriented portfolio optimization.....587

Madysheva M.Zh., Mazbayeva K.O.

Cost audit in a commercial healthcare company: assessment of efficiency and transparency.....609

Mamutova K.K., Pashenova L.M., Aitymbetova A.N.

Digitalization of tax administration in Kazakhstan: modern technologies and development directions.....627

Narimanov R.N., Niyetalina G.K., Tayauova G.Zh.

Comparison of quiet luxury and logo branding in the context of consumer status signaling in Kazakhstan.....640

Nizamdinova A., Hao Zhen, Dzhakisheva U.

Improving the mechanisms of strategic management accounting in renewable energy enterprises.....657

Nurlybek Zh.A., Nurgaliyev K.M., Tynyshbayeva A.A.

Investment screening as a state governance mechanism of foreign capital access: the Australian experience.....675

Pakhuasheva D.S., Ermekbayeva D.D., Duiskanova R.Zh.

Strategic management of sustainable development of hotel chains in Kazakhstan.....698

Primzharova K., Bissenbayeva S., Zhumaxanova K.M.

Social entrepreneurship in the Republic of Kazakhstan: stages of formation and mechanisms of development.....726

Tulaganov A.B., Nurmagambetova A.I., Bigozhin R.M.

Contribution of higher education system to implementation of sustainable development goals in Kazakhstan.....750

Tuleeva A., Karabaeva Sh., Yessentayeva A.

Digital IT marketing as a tool for enhancing the competitiveness of agro-industrial enterprises.....765

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Әбілқасымова А.Е., Есхожаева С.М., Жұмабай Н.

STEM білім беру негізінде контекстік есептер арқылы оқушылардың математикалық сауаттылығын дамыту.....16

Адасканова Ж.К., Молдасан К.Ш., Цай Е.

Болашақ педагог-психологтың кәсіби-зерттеушілік ойлауы: ұғымы және құрылымы.....41

Әлиева Ж.Ж., Байкенжеева А.Т., Арыстанова С.Д.

Міног қосымша білім беру бағдарламасы аясында биология мамандығы студенттерінің кәсіпкерлік дағдыларын дамыту.....55

Ахметова Д.М., Орынғалиева Ш.О., Құндақова А.

Тылдағы әйелдер тақырыбын оқытуда өңірлік ауызша тарих материалдарын мектеп практикасында қолданудың әдістемелік негіздері.....72

Байшуакова А.Д., Алдабергенова М.К., Жадраева Г.А.

Эпистолярлық деректер болашақ тарих мұғалімдерінің тарихи ойлауын дамытудың құралы ретінде.....90

Бозтаева С.Ж., Амренова Г.Р., Джұмабаева С.Т.

Университет студенттерінің үйлестіру қабілеттерін дамыту ерекшеліктері.....104

Даркулова К.Н., Тургынбаева Ж.М., Куттыбаева Ж.Ф.

Заманауи цифрлық технологиялардың студенттердің академиялық жазу құзыреттілігін қалыптастыруға әсері.....117

Жұманова Л.С., Қасқатаева Ж.А., Турбаева С.М.

Білім беру саласында жасанды интеллектті пайдалану проблемалары.....133

Ермекбаева А., Сулейменова Қ., Шормақова А.Б.

Жоғары оқу орнында болашақ филологтардың академиялық жазылымын дамытудағы критерийлік бағалау рөлі.....151

Жаныс А.Б.

Агроинженерлерге математиканы цифрлық вариативті оқыту.....166

Жусупбекова Б.А., Куланбаева Г.К.

Мұстафа Шоқайдың тарихи-психологиялық портреті.....183

Кегенбеков Ж.К., Уразақынов Д.К.

Медициналық жоғары оқу орындарында биофизика курсын кәсіби бағдарлы оқытудың өзектілігі.....199

Кемельбекова Ж.С., Копжасарова Ж.Б.

Білім берудегі генеративті жасанды интеллект құралдары: PRIMSA 2020 негізіндегі талдау және жетілдіру моделі.....218

Құрымбаева С.Қ., Байжұманова Н.С., Бакина Ю.А.

ЖОО оқытушыларының инклюзивті білім беру процесіндегі ЖИ қолдану құзіреттері.....237

Масалимова Б.К., Шинтемирова М.Т., Нүркенова А.Д.

Оқушылардың зерттеу дағдыларын дамыту үшін STEM технологияларын қолдану.....259

Оразалиева Р., Аметхан Ж.

Халықтық педагогика Қазақстанның жоғары оқу орындарындағы шығармашылық мамандықтары студенттерінің этномәдени әлеуетін дамыту көзі ретінде.....285

Пилтен П., Пилтен Г., Құралбаева А.

Бастауыш сынып мұғалімдерінің құндылықтарға негізделген білім берудегі педагогикалық тәсілдері.....301

Сугирбекова А., Наметкулова Ф., Тасболат Е.

Болашақ физика мұғалімдерін оқушылардың зерттеу әрекетін ұйымдастыруға даярлау әдістемесі.....320

Танкибаева А.А., Туралбаева А.Т., Баймуханбетов Б.М.

Микрооқыту негізінде болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру.....340

Шындалиев Н.Т., Серікқазы Ә.С., Нурбекова Г.Ф.

Жасанды интеллект арқылы студенттердің үлкен деректерді өңдеудегі кәсіби құзыреттілігін арттыру: педагогикалық эксперимент нәтижелері.....364

ЭКОНОМИКА**Айтқазина М., Каршалова А., Бикен В.**

Қазақстан Республикасындағы екінші деңгейдегі банктер мен даму институттарын «жасыл» несиелеу бағдарламаларын талдау.....380

Айтманбетова Р., Бұхарбаева А.

Қазақстанның ауыл шаруашылығы секторындағы бухгалтерлік есепті цифрландыру жағдайында бухгалтерлік есеп және аудит жүйесін жетілдіру.....403

Алтай М.Т., Мустафаева Б.У., Құлбаева М.А.

Түркістан облысының экономикалық өсу факторы ретінде туристік саланы дамыту: институционалдық-құқықтық аспект.....423

Асанова Ж., Махфудз А.А., Турысбекова Р.

Қазақстан Республикасында орнықты дамуды қамтамасыз етудің есепке алу-талдау құралы ретінде экологиялық аудит.....438

Аширбаева С.Б., Есиркепова А.М., Альжанова А.А.

Климаттық өзгерістер жағдайында орман шаруашылығының экономикалық тиімділігін бағалаудың әдістемелік тәсілдері.....465

Елтай Б.Б., Азатбек Т.А.

Түсті металлургия саласын мемлекеттік реттеудің және институционалдық ортаны қалыптастырудың тиімділігін бағалау.....486

Жауханова А.К., Муслимқызы Л.

Қазақстан Республикасының еңбек нарығының дамуына инвестициялық үдерістердің әсері.....510

Қалиева С., Умурзакова Б.

Қазақстан Республикасының жобалық басқару моделін қолданатын банктеріндегі адам капиталын басқару.....529

Камардинов Е., Молдашбаева Л., Сатымбекова К.

AI және Big Data негізінде көлік-логистикалық қызметтердің бухгалтерлік есебін цифрлық трансформациялау.....544

Каранова Ж.У., Қажымұратова А.К., Чакеева К.С.

Қытай–Қазақстан көлік дәлізі: жүк ағындарының өсуі жағдайында цифрландыру және тиімділік.....564

Кожаметова К., Рахматуллаева Д.Ж., Рузиев К.

ESG-бағдарланған портфельді оңтайландырудағы көп критериялды талдау.....587

Мадышева М.Ж., Мазбаева К.О.

Коммерциялық денсаулық сақтау кәсіпорнындағы шығындар аудиті: тиімділік пен ашықтықты бағалау.....609

Мамутова Қ.Қ., Пашенова Л.М., Айтымбетова А.Н.

Қазақстандағы салық әкімшілендіруді цифрландыру: заманауи технологиялар және даму бағыттары.....627

Нариманов Р.Н., Ниеталина Г.К., Таяуова Г.Ж.

Қазақстандағы тұтынушылардың статус дабылы контекстінде quiet luxury және logo branding салыстырмалы талдау.....640

Низамдинова А., Хао Чжэнь, Джакишева У.

Жаңартылатын энергия кәсіпорындарында стратегиялық басқарушылық есеп механизмдерін жетілдіру.....657

Нұрлыбек Ж.А., Нұрғалиев Қ.М., Тынышбаева А.А.

Шетел капиталына қолжетімділікті реттеудің мемлекеттік басқару механизмі
ретіндегі инвестициялық скрининг: Австралия тәжірибесі.....675

Пахуашева Д.С., Ермекбаева Д.Д., Дүйскенова Р.Ж.

Қазақстанның қонақ үй желілерінің тұрақты дамуын стратегиялық басқару.....698

Примжарова Қ., Бисенбаева С., Жұмаксанова К.М.

Қазақстан Республикасындағы әлеуметтік кәсіпкерлік: қалыптасу кезеңдері
және даму тетіктері.....726

Тулағанов А.Б., Нұрмағамбетова А.И., Бигожин Р.М.

Қазақстандағы жоғары білім беру жүйесінің орнықты даму мақсаттарын
жүзеге асыруға үлесі.....750

Тулеева А., Карабаева Ш., Есентаева А.

Агроөнеркәсіптік кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру құралы
ретіндегі цифрлық IT-маркетинг.....765

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Абылкасымова А.Е., Есхожаева С.М., Жумабай Н.

Развитие математической грамотности учащихся посредством контекстных задач в рамках STEM-образования.....16

Адасканова Ж.К., Молдасан К.Ш., Цай Е.

Профессионально-исследовательское мышление будущего педагога-психолога: понятие и структура.....41

Алиева Ж.Ж., Байкенжеева А.Т., Арыстанова С.Д.

Развитие предпринимательских навыков у студентов специальности «Биология» в рамках дополнительной образовательной программы Minor.....55

Ахметова Д.М., Орынғалиева Ш.О., Кундакова А.

Методические основы использования материалов региональной устной истории в школьной практике при изучении темы женщин тыла.....72

Байшуакова А., Алдабергенова М., Жадраева Г.

Эпистолярные источники как средство развития исторического мышления будущих учителей истории.....90

Бозтаева С.Ж., Амренова Г.Р., Джумабаева С.Т.

Особенности развития координационных способностей студентов вузов.....104

Даркулова К.Н., Тургынбаева Ж.М., Куттыбаева Ж.Ф.

Влияние современных цифровых технологий на формирование компетенций академического письма у студентов.....117

Джуманова Л.С., Каскатаева Ж.А., Турбаева С.М.

Проблемы использования искусственного интеллекта в сфере образования.....133

Ермекбаева А., Сулейменова К., Шормакова А.

Роль критериального оценивания в развитии академического письма будущих филологов в вузе.....151

Жаныс А.

Цифровое вариативное обучение математике агроинженеров.....166

Жусупбекова Б.А., Куланбаева Г.К.

Историко-психологический портрет Мустафы Шокая.....183

Кегенбеков Ж.К., Уразакынов Д.К.

Актуальность профориентационного обучения курсу биофизики в медицинских вузах.....199

Кемельбекова Ж.С., Копжасарова Ж.Б.

Генеративные инструменты искусственного интеллекта в образовании: анализ по PRISMA 2020 и модель совершенствования.....218

Курымбаева С.К., Байжуманова Н.С., Бакина Ю.А.

Компетенции преподавателей вузов по использованию ИИ в процессе инклюзивного образования.....237

Масалимова Б.К., Шинтемирова М.Т., Нуркенова А.Д.

Использование STEM-технологий для развития исследовательских навыков учащихся.....259

Оразалиева Р., Аметхан Ж.

Народная педагогика как источник развития этнохудожественного потенциала студентов творческих специальностей вуза Казахстана.....285

Пилтен П., Пилтен Г., Куралбаева А.

Педагогические подходы к ценностно-ориентированному образованию у учителей начальных классов.....301

Сугирбекова А., Наметкулова Ф., Тасболат Е.

Методика подготовки будущих учителей физики к организации исследовательской деятельности.....320

Танкибаева А.А., Туралбаева А.Т., Баймуханбетов Б.М.

Формирование профессиональной компетентности будущих учителей начальных классов на основе микрообучения.....340

Шындалиев Н.Т., Серикказы А.С., Нурбекова Г.Ф.

Повышение профессиональной компетентности студентов в обработке больших данных с использованием искусственного интеллекта: результаты педагогического эксперимента.....364

ЭКОНОМИКА**Айтказина М., Каршалова А., Бикен В.**

Анализ программ зеленого кредитования банков второго уровня и институтов развития в Республике Казахстан.....380

Айтманбетова Р., Бухарбаева А.

Совершенствование системы учета и аудита в условиях цифровизации бухгалтерского учета аграрного сектора Казахстана.....403

Алтай М.Т., Мустафаева Б.У., Кулбаева М.А.

Развитие туристской отрасли как фактор экономического роста Туркестанской области: институционально-правовой аспект.....423

Асанова Ж., Махфудз А.А., Турысбекова Р.

Экологический аудит как учетно-аналитический инструмент обеспечения устойчивого развития в Республике Казахстан.....438

Аширбаева С.Б., Есиркепова А.М., Альжанова А.А.

Методические подходы к оценке экономической эффективности функционирования лесного хозяйства в условиях климатических изменений.....465

Елтай Б.Б., Азатбек Т.А.

Оценка эффективности государственного регулирования и формирования институциональной среды в сфере цветной металлургии.....486

Жауханова А.К., Муслимкызы Л.

Влияние инвестиционных процессов на развитие рынка труда Республики Казахстан.....510

Калиева С., Умурзакова Б.

Управление человеческим капиталом в банках Республики Казахстан с проектной моделью управления.....529

Камардинов Е., Молдашбаева Л., Сатымбекова К.

Цифровая трансформация бухгалтерского учета транспортно-логистических услуг на основе AI и Big Data.....544

Каранова Ж.У., Кажмуратова А.К., Чакеева К.С.

Транспортный коридор Китай–Казахстан: цифровизация и эффективность в условиях роста грузопотоков.....654

Кожакметова К., Рахматуллаева Д.Ж., Рузиев К.

Многокритериальный анализ в ESG-ориентированной портфельной оптимизации.....587

Мадышева М.Ж., Мазбаева К.О.

Аудит расходов в коммерческом предприятии здравоохранения: оценка эффективности и прозрачности.....609

Мамутова К.К., Пашенова Л.М., Айтымбетова А.Н.

Цифровизация налогового администрирования в Казахстане: современные технологии и направления развития.....627

Нариманов Р.Н., Ниеталина Г.К., Таяуова Г.Ж.

Сравнение quiet luxury и logo branding в контексте статусной сигнализации потребителей в Казахстане.....640

Низамдинова А., Хао Чжэнь, Джакишева У.

Совершенствование механизмов стратегического управленческого учета в предприятиях возобновляемой энергетики.....657

Нурлыбек Ж.А., Нурғалиев К.М., Тынышбаева А.А.

Инвестиционный скрининг как механизм государственного управления
доступом иностранного капитала: опыт Австралии.....675

Пахуашева Д.С., Ермекбаева Д.Д., Дуйскенова Р.Ж.

Стратегическое управление устойчивым развитием гостиничных сетей
Казахстана.....698

Примжарова К., Бисенбаева С., Жумаханова К.М.

Социальное предпринимательство в Республике Казахстан: этапы становления
и механизмы развития.....726

Тулаганов А.Б., Нурмагамбетова А.И., Бигожин Р.М.

Вклад системы высшего образования в реализацию целей устойчивого развития
в Казахстане.....750

Тулеева А., Карабаева Ш., Есентаева А.

Цифровой IT-маркетинг как инструмент повышения конкурентоспособности
предприятий агропромышленного комплекса.....765

SCIENTIFIC JOURNAL OF PEDAGOGY AND ECONOMICS

ISSN 1991-3494

Volume 3.

Number 421 (2026), 423-437

<https://doi.org/10.32014/2026.2518-1467.1216>

IRSTI 13.21.15

UDC 379.832

© **Altai M.T.^{1*}, Mustafayeva B.U.², Kulbaeva M.A.¹, 2026.**

¹Khoja Ahmed Yasawi International Kazakh-Turkish University,
Turkestan, Kazakhstan;

²International University of Tourism and Hospitality, Turkestan, Kazakhstan.
E-mail: marat.mktu@bk.ru

DEVELOPMENT OF THE TOURISM INDUSTRY AS A FACTOR OF ECONOMIC GROWTH IN THE TURKESTAN REGION: INSTITUTIONAL AND LEGAL ASPECT

Altai Marat — PhD student in Public and Local Administration, Khoja Ahmed Yasawi International Kazakh-Turkish University, Turkestan, Kazakhstan,

E-mail: marat.mktu@bk.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7036-4219>;

Mustafaeva Bagila — PhD, Senior Lecturer, International University of Tourism and Hospitality, Turkestan, Kazakhstan,

E-mail: bagila.mustafaeva@iuth.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-3992-8119>;

Kulbaeva Meruert — Candidate of Economic Sciences, Acting Associate Professor, Khoja Ahmed Yasawi International Kazakh-Turkish University, Turkestan, Kazakhstan,

E-mail: meruert.kulbayeva@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-8577-6091>.

Annotation. The development of the tourism industry is an important factor in strengthening regional economic growth, increasing investment attractiveness and expanding employment opportunities. In Kazakhstan, tourism has significant potential, but its effective development requires the improvement of institutional and legal mechanisms, strategic planning and infrastructure support. This issue is especially relevant for the Turkestan Region, which has a unique historical, cultural and spiritual heritage, including the Mausoleum of Khoja Ahmed Yasawi, as well as considerable opportunities for the development of cultural, pilgrimage, ecological and domestic tourism. The purpose of the study is to analyze the current institutional and legal conditions for tourism development in the Turkestan Region, identify key barriers and propose scientifically grounded recommendations for improving state regulation and regional tourism policy. The research methodology is based on general scientific methods, including analysis, comparison, systematization and bibliographic review. An interdisciplinary approach made it possible to consider tourism development through the interaction of economic, legal and managerial mechanisms. The study shows that the tourism potential of the Turkestan Region is

not fully realized due to insufficient infrastructure development, limited coordination between public authorities and private business, weak marketing policy, shortage of qualified personnel and insufficient involvement of the local population in tourism activities. The results substantiate the need to clarify regulatory legal acts, strengthen public-private partnership mechanisms, improve service quality, develop stable tourist routes and introduce long-term regional strategic planning. The proposed measures are aimed at forming a sustainable tourism cluster, increasing tourist flows, improving the competitiveness of the region and enhancing Kazakhstan's position in the international tourism market.

Keywords: tourism, tourism activities, legal regulation, tourism legislation, types of tourism, Turkestan, tourism cluster, regional development

Funding. *This research received no external funding.*

Acknowledgements. *The authors would like to thank all contributors and reviewers for their valuable comments and support.*

Conflict of Interest: *The authors declare no conflict of interest.*

For citation: Altai M.T., Mustafayeva B.U., Kulbaeva M.A. Development of the tourism industry as a factor of economic growth in the Turkestan Region: institutional and legal aspect. Scientific Journal of Pedagogy and Economics, 2026. — No. 3. — P. 423-437. DOI: <https://doi.org/10.32014/2026.2518-1467.1216>

© Алтай М.Т.^{1*}, Мустафаева Б.У.², Кулбаева М.А.¹, 2026.

¹Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті,
Түркістан, Қазақстан;

²Халықаралық туризм және меймандостық университеті,
Түркістан, Қазақстан.

E-mail: marat.mkту@bk.ru

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ ТУРИСТІК САЛАНЫ ДАМУ: ИНСТИТУЦИОНАЛДЫҚ- ҚҰҚЫҚТЫҚ АСПЕКТ

Алтай Марат — «Мемлекеттік және жергілікті басқару» мамандығының PhD докторанты, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан, E-mail: marat.mkту@bk.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7036-4219>;

Мустафаева Багила — PhD, аға оқытушы, Халықаралық туризм және меймандостық университеті, Түркістан, Қазақстан, E-mail: bagila.mustafaeva@iuth.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-3992-8119>;

Кулбаева Меруерт — экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор міндетін атқарушы, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан, E-mail: meruert.kulbayeva@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-8577-6091>.

Аннотация. Туристiк саланы дамыту өңiрлiк экономикалық өсудi қамтамасыз етудiң, инвестициялық тартымдылықты арттырудың және жаңа жұмыс орындарын қалыптастырудың маңызды факторларының бiрi болып табылады. Қазақстанда туризм саласының әлеуетi жоғары болғанымен, оның тиiмдi дамуы институционалдық-құқықтық тетiктердi, стратегиялық жоспарлауды және инфрақұрылымдық қолдауды жетiлдiрудi талап етедi. Бұл мәселе Түркiстан облысы үшiн ерекше өзектi, өйткенi өңiр Қожа Ахмет Ясауи кесенесi сияқты халықаралық деңгейдегi тарихи-мәдени мұра нысандарымен, рухани орталық ретiндегi мәртебесiмен және мәдени, зиярат, экологиялық әрi iшкi туризмдi дамыту мүмкiндiктерiмен ерекшеленедi. Зерттеудiң мақсаты - Түркiстан облысында туризм саласын дамытудың қазiргi институционалдық және құқықтық жағдайларын талдау, негiзгi кедергiлердi анықтау және мемлекеттiк реттеу мен өңiрлiк туристiк саясатты жетiлдiру бойынша ғылыми негiзделген ұсыныстар әзiрлеу. Зерттеу әдiснамасы талдау, салыстыру, жүйелеу және библиографиялық шолу сияқты жалпы ғылыми әдiстерге негiзделдi. Пәнаралық тәсiл туризмдi дамытуды экономикалық, құқықтық және басқарушылық тетiктердiң өзара байланысы тұрғысынан кешендi қарастыруға мүмкiндiк бердi. Зерттеу нәтижелерi Түркiстан облысының туристiк әлеуетi инфрақұрылымның жеткiлiксiз дамуы, мемлекеттiк органдар мен жеке бизнес арасындағы үйлестiрудiң әлсiздiгi, маркетингтiк саясаттың жүйесiздiгi, бiлiктi кадрлардың тапшылығы және жергiлiктi халықтың туризм индустриясына қатысу деңгейiнiң төмендiгi салдарынан толық iске аспай отырғанын көрсеттi. Нәтижелер нормативтiк-құқықтық актiлердi нақтылау, мемлекеттiк-жеке әрiптестiк тетiктерiн күшейту, қызмет көрсету сапасын арттыру, тұрақты туристiк маршруттарды дамыту және ұзақ мерзiмдi өңiрлiк стратегиялық жоспарлауды енгiзу қажеттiгiн негiздейдi. Ұсынылған шаралар тұрақты туристiк кластер қалыптастыруға, туристiк ағынды арттыруға, өңiрдiң бәсекеге қабiлеттiлiгiн күшейтуге және Қазақстанның халықаралық туристiк нарықтағы орнын нығайтуға бағытталған.

Түйiн сөздер: туризм, туристiк қызмет, құқықтық реттеу, туризм туралы заңнама, туризм түрлерi, Түркiстан

© Алтай М.Т.^{1*}, Мустафаева Б.У.², Кулбаева М.А.¹, 2026.

¹Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави, Туркестан, Казахстан;

²Международный университет туризма и гостеприимства, Туркестан, Казахстан.

E-mail: marat.mktu@bk.ru

РАЗВИТИЕ ТУРИСТКОЙ ОТРАСЛИ КАК ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ТУРКЕСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВОЙ АСПЕКТ

Алтай Марат — PhD докторант специальности «Государственное и местное управление», Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави, Туркестан, Казахстан,

E-mail: marat.mktu@bk.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7036-4219>;

Мустафаева Багила — PhD, старший преподаватель, Международный университет туризма и гостеприимства, Туркестан, Казахстан,

E-mail: bagila.mustafaeva@iuth.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0002-3992-8119>;

Кулбаева М.А. — кандидат экономических наук, исполняющий обязанности ассоциированного профессора, Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави, Туркестан, Казахстан,

E-mail: meruert.kulbayeva@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-8577-6091>.

Аннотация. Развитие туристской отрасли является одним из важных факторов обеспечения регионального экономического роста, повышения инвестиционной привлекательности и расширения возможностей занятости населения. В Казахстане туризм обладает значительным потенциалом, однако его эффективное развитие требует совершенствования институционально-правовых механизмов, стратегического планирования и инфраструктурной поддержки. Данная проблема особенно актуальна для Туркестанской области, которая отличается уникальным историко-культурным и духовным наследием, включая мавзолей Ходжи Ахмеда Ясави, а также значительными возможностями для развития культурного, паломнического, экологического и внутреннего туризма. Цель исследования заключается в анализе современных институциональных и правовых условий развития туризма в Туркестанской области, выявлении ключевых барьеров и разработке научно обоснованных рекомендаций по совершенствованию государственного регулирования и региональной туристской политики. Методология исследования основана на общенаучных методах, включая анализ, сравнение, систематизацию и библиографический обзор. Междисциплинарный подход позволил рассмотреть развитие туризма через взаимодействие экономических, правовых и управленческих механизмов. Результаты исследования показывают, что туристский потенциал Туркестанской области реализуется не в полной мере вследствие недостаточного развития инфраструктуры, ограниченной координации между государственными органами и частным бизнесом,

слабой маркетинговой политики, дефицита квалифицированных кадров и недостаточного вовлечения местного населения в туристскую деятельность. Полученные результаты обосновывают необходимость уточнения нормативно-правовых актов, усиления механизмов государственно-частного партнерства, повышения качества сервиса, развития устойчивых туристских маршрутов и внедрения долгосрочного регионального стратегического планирования. Предложенные меры направлены на формирование устойчивого туристского кластера, увеличение туристских потоков, повышение конкурентоспособности региона и укрепление позиций Казахстана на международном туристском рынке.

Ключевые слова: туризм, туристская деятельность, правовое регулирование, законодательство о туризме, виды туризма, Туркестан

Кіріспе. Туризм – бүгінгі таңда әлемдік экономиканың ең динамикалық дамып келе жатқан салаларының бірі болып табылады. Ол тек елдердің экономикалық дамуына ғана емес, сонымен қатар мәдениет пен тарихи мұраны насихаттауға, халықаралық ынтымақтастықты нығайтуға да ықпал етеді. Қазақстан Республикасы өзінің табиғи, тарихи және мәдени әлеуетінің байлығына қарамастан, туризм саласындағы әлеуетін толық пайдалана алмауда. Бұл мәселелерді шешу үшін заңнамалық базаны жетілдіру, стратегиялық жоспарларды әзірлеу және туристік инфрақұрылымды жақсарту қажет. Түркістан облысы – Қазақстанның туризм саласындағы маңызды орталықтардың бірі болып табылады. Оның тарихи, мәдени және діни маңызы зор, бірақ бұл әлеуетті толық пайдалану үшін тиісті шаралардың жетілдірілуі қажет. Аймақтың туристік инфрақұрылымын дамыту, туристік өнімдерді әртараптандыру және халықаралық туристерді тарту бойынша жұмыстарды жүргізу өзекті мәселелердің бірі болып отыр.

Қазіргі уақытта туризм әлемдегі ең қарқынды дамып келе жатқан салалардың бірі болып табылады. Мемлекет басшысы жыл сайынғы жолдауларында ішкі туризмді дамыту, туристік инфрақұрылым мен заңнаманы жетілдіру, медициналық туризмді ілгерілету қажеттігін атап өтті, бұл елде жұмыс орындарын құруға және экономикалық өсуге ықпал етеді. Қазіргі заманғы туризм индустриясы халықаралық қызмет көрсету саудасының ең тиімді және қарқынды дамып келе жатқан сегменттерінің бірі болып табылады (UNWTO, 2020).

Сарапшылардың пікірінше, туризм әлемдегі жалпы өнімнің шамамен 10%, әлемдік қызметтер экспортының 30%, жаһандық инвестициялардың 7%, жұмыс орындарының 10% және барлық салық түсімдерінің 5%-ы өндіреді (UNWTO, 2020). Дүниежүзілік саяхат және туризм кеңесі (WTTC, 2020) Oxford Economics компаниясымен бірлесіп жүргізген жылдық есебінде 2019 жылы саяхат және туризм секторы 3,5%-ға өсіп, тоғызыншы жыл қатарынан әлемдік экономикалық өсу қарқынынан 2,5%-ға асып түскенін көрсетті. Есептің негізгі статистикасына мыналар жатады:

- Әлемдік ЖІӨ-ге қосқан үлесі: 8,9 трлн доллар;
- Әлемдік ЖІӨ-нің үлесі: 10,3%;
- Жұмыспен қамту: 330 миллион жұмыс орны (бүкіл әлем бойынша 10 жұмыс орнының 1-і);
- Туризм экспорты: 1,7 трлн доллар (жалпы экспорттың 6,8%, әлемдік қызмет экспортының 28,3%);
- Күрделі салымдар: 948 миллиард доллар (жалпы инвестицияның 4,3%) (UNWTO, 2020).

Бұл сандар туризмнің әлемдік экономикадағы маңызды рөлін көрсетеді, оның экономикалық өсуді ынталандыру, жұмыс орындарын құру және халықаралық сауданы кеңейту әлеуетін көрсетеді. Қазақстан үшін туризмнің, әсіресе Түркістан сияқты өңірлердің дамуы экономиканы әртараптандыру мен тұрақты дамудың катализаторы бола алады. Инфрақұрылымды жетілдіру, заңнаманы жаңғырту, бірегей мәдени-тарихи құндылықтарды ілгерілету арқылы Қазақстан өзін әлемдік туристік нарықта бәсекеге қабілетті ойыншы ретінде көрсете алады.

Әдеби шолу. Қазақстанда туризмді, әсіресе экотуризмді дамыту тұрақты даму мен экономикалық өсімнің маңызды факторы ретінде елеулі рөл атқара бастады (Yesimova and Yesim, 2024). Түркістан ішкі туризмде маңызды орын алып, аймақтық әуе көлігін жақсарту арқылы қолжетімділікті арттыру бойынша жұмыстар жүргізілуде (Минуарова and Карсыбаев, 2022). Қазақстанда туризм саласы 1991 жылы тәуелсіздік алғаннан бері дамып келе жатқан және ЖІӨ-ге елеулі үлес қосып келеді. Туризм саласын дамытуда маркетингтік стратегиялар аса маңызды болып табылады, сонымен қатар аумақтық маркетинг құралдары туристік қажеттіліктерді қанағаттандыратын басқарылатын модельдерді құруда тиімді (Baisakalova, A., and Garkavenko, V., 2014). Елде туристік ағынның оң динамикасы байқалып, бұл Қазақстанның жаһандық туризмге интеграциялануын көрсетеді (Baisakalova, A., and Garkavenko, V., 2014). Туризмді әрі қарай дамыту үшін Қазақстан Түркияның тәжірибесін, әсіресе экотуризм, кадрларды дайындау және туристік орталықтарды жарнамалау сияқты салаларда пайдалана алады (Yesimova and Yesim, 2024).

Зерттеу материалы мен әдістері. Зерттеу барысында бастапқы деректердің негізгі көздері ретінде заңнамалық және нормативтік-құқықтық актілер, сондай-ақ туризм саласындағы ғалымдардың негізгі және қолданбалы ғылыми еңбектері пайдаланылды. Туристік қызметтің құқықтық реттеуі туристік қатынастарға қатысушылардың (туристер, туроператорлар, турагенттер, экскурсиялық қызмет көрсету ұйымдары, тұрақ орындары, тамақтандыру жүйелері, көлік ұйымдары және т.б.) өз құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыру барысында туындайтын құқықтық қатынастар жүйесін қамтиды (Smith and Johnson, 2019).

Туризм еркін уақыттағы қызмет ретінде қарастырылады, бірақ ол бір уақытта жұмыс орнын қамтамасыз ететін маңызды сала болып табылады. Дү-

ниежүзінде шамамен әр алтыншы адам саяхат және туризм саласында жұмыс істейді (WTTC, 2020). Туризм келесі түрлерге бөлінеді:

1. Ішкі туризм: Бір елдің тұрғындарының тек өз елінде саяхаттауы.
2. Шығу туризмі: Бір елдің тұрғындарының басқа елге саяхаттауы.
3. Кіру туризмі: Бір елге басқа елдердің тұрғындарының келуі (UNWTO, 2020).

Саяхаттар әдетте белгілі бір мақсаттармен байланысты болады. Зерттеушілер туризмді саяхаттау мақсаттары мен мотивтеріне байланысты жіктеуге тырысқан (Brown and Green, 2018). Ең көп таралған жіктеулер:

Рекреациялық туризм: демалыс және емделу мақсатындағы саяхаттар;

Мәдени туризм: табиғи, тарихи және мәдени ескерткіштерді зерттеу;

Бизнес туризмі: бизнес кездесулері және конференцияларға саяхаттар;

Ғылыми туризм: зерттеу және академиялық мақсаттардағы саяхаттар;

Этникалық туризм: өз мәдени мұрасын зерттеу немесе ата-бабалардың отанын көру мақсатындағы саяхаттар (Smith and Johnson, 2019).

Бұл жіктеулер туризмнің әртүрлі сипатын және оның экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуға әсерін көрсетеді. Осы санаттарды түсіну арқылы саясаткерлер мен мүдделі тараптар Түркістан сияқты аймақтарда туризмді дамытудың мақсатты стратегияларын әзірлей алады, оның бірегей тарихи және мәдени ресурстарын пайдалана отырып.

Туристік қызметтің құқықтық реттелуі, туристік қызметті, соның ішінде ішкі және шетелдік туризмді мемлекеттік реттеудің мақсаты – туризм саласының тұрақты дамуына заңды, экономикалық және әлеуметтік жағдайларды қамтамасыз ету, оны халықаралық стандарттарға сәйкестендіру және бәсекеге қабілеттілігін арттыру. Бұл туризм экожүйесінің негізін қалайды.

Нәтижелер. Қазақстан Республикасында туристік қызметті реттейтін негізгі заңнамалық акт– «Қазақстан Республикасында туристік қызмет туралы» заңы (2001 жылғы 13 маусымда қабылданған). Бұл заң туризмнің заңды, экономикалық, әлеуметтік және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайды. Заң бойынша туристік қызмет – туристік қызметтерді көрсететін жеке тұлғалар мен заңды тұлғалардың кәсіпкерлік қызметі. Бұл заң туризм саласындағы қатынастарды реттеуге, туристік қызмет көрсету сапасын арттыруға және туризмнің экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуына ықпал етуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, заң туризм саласындағы халықаралық стандарттарға сәйкестендіруді қамтамасыз етеді. Туристік қызметтерге тұрақ орындары, көлік, тамақтандыру, экскурсиялар, гидтердің қызметтері және саяхаттың мақсатына байланысты туристік шарт бойынша көрсетілетін басқа да қызметтер жатады (Қазақстан Республикасының заңы, 2001).

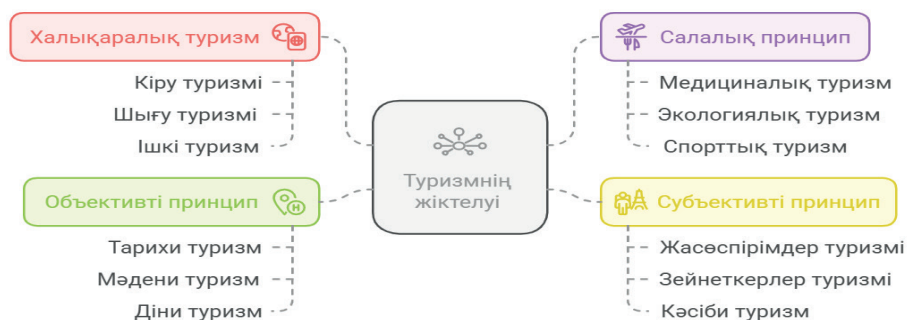
Кесте 1 — Туристік қызмет түрлері

Туристік қызметтің субъектілері	Туристік қызметтің объектілері
1. Туроператорлар – туристік пакеттерді ұйымдастыру және сатумен айналысатын ұйымдар. Олар туристерге тұрақ орындарын, көлік қызметтерін, экскурсияларды және басқа да қызметтерді ұсынады (Қазақстан Республикасының Заңы, 2001).	1. Табиғи объектілер – таулар, көлдер, ормандар, қорықтар және табиғи ландшафттар. Мысалы, Алматы облысындағы Үлкен Алматы көлі немесе Шыңғыстау таулары (UNESCO, 2020).
2. Турагенттер – туристік қызметтерді сатумен айналысатын ұйымдар. Олар туроператорлардың қызметтерін түпкілікті тұтынушыларға жеткізеді (Қазақстан Республикасының Заңы, 2001).	2. Тарихи ескерткіштер – қорғандар, сарайлар, мешіттер, шіркеулер және археологиялық орындар. Мысалы, Түркістандағы Қожа Ахмет Ясауи кесенесі (UNESCO, 2003).
3. Гидтер мен туризм нұсқаушылары – туристерге экскурсиялық қызмет көрсететін жеке кәсіпкерлер. Олар туристерге тарихи және мәдени объектілер туралы ақпарат береді (Қазақстан Республикасының Заңы, 2001).	3. Мәдени объектілер – мұражайлар, галереялар, театрлар және мәдениет орталықтары. Мысалы, Астанадағы Ұлттық мұражай немесе Алматыдағы Әбілхан Қастеев атындағы өнер мұражайы (Қазақстан Республикасының Мәдениет министрлігі, 2021).
4. Туризм саласындағы қоғамдық бірлестіктер – туризмді дамытуға қатысатын ұйымдар. Олар туризм саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастыруға ықпал етеді (Қазақстан Республикасының Заңы, 2001).	4. Климаттық аймақтар – демалыс үшін қолайлы климаттық жағдайларға ие аймақтар. Мысалы, Алматы облысындағы Шымбұлақ тау шаңғысы курорты (WTTC, 2020).
5. Ішкі және шетелдік туризмді дамытуға арналған мемлекеттік ұйымдар. Олар туризм саласындағы мемлекеттік бағдарламаларды жүзеге асырады (Туризмді дамытудың мемлекеттік бағдарламасы, 2019).	5. Ойын-сауық объектілері – аквапарктер, тау шаңғысы курорттары, саябақтар және тамашалау орталықтары. Мысалы, Астанадағы «Думан» аквапаркі (Қазақстан Республикасының Туризм министрлігі, 2021).
6. Шетелдік туристерден алынатын түсімнің операторлары. Олар шетелдік туристерден түсім жинайды және оны мемлекеттік бюджетке аударады (Қазақстан Республикасының Заңы, 2021).	6. Діни объектілер – зиярат орындары, монастырлар және діни маңызы бар орындар. Мысалы, Түркістандағы Қожа Ахмет Ясауи кесенесі (UNESCO, 2003).

Заң «Туризм индустриясы» ұғымын анықтайды - туристерді орналастыру объектілерінің, көлік, қоғамдық тамақтандыру объектілерінің, ойын-сауық объектілері мен нысандарының, білім беру, сауықтыру, іскерлік, спорттық және басқа да мақсаттардың жиынтығы; туристік қызметпен айналысатын ұйымдар, сондай-ақ экскурсиялық және экскурсиялық қызметтерді ұсынатын ұйымдар.

Қазақстанда туризм әртүрлі критерийлер бойынша жіктеледі. Ол ұйымдастырылу түріне, мақсатына, маусымдық ерекшеліктеріне, географиялық бағытына және басқа да факторларға байланысты бөлінеді.

Қазақстандағы туризмнің жіктелуі

Сурет 1 — Қазақстандағы туризмнің жіктелуі

Туризм түрлеріне халықаралық және ішкі туризм жатады. Халықаралық туризм мыналарды қамтиды:

1) келу туризмі, бұл оның аумағында тұрақты тұрмайтын адамдардың Қазақстан Республикасының ішінде жүріп-тұруын білдіреді;

2) шығу туризмі, бұл Қазақстан Республикасының азаматтары мен Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын адамдардың басқа елге сапарларын білдіреді (Қазақстан Республикасының Заңы, 2001).

Ішкі туризм – бұл Қазақстан Республикасының азаматтары мен оның аумағында тұрақты тұратын адамдардың Қазақстан Республикасының ішінде саяхаттауы.

Салалық қағидаға сәйкес туризм белгілі бір аймақтағы объектілермен және іс-шаралармен танысу барысында туристік қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталған қызмет ретінде қарастырылады. Субъективті принцип бойынша туризм туристердің мәртебесіне (жасына, кәсіби ерекшеліктеріне және басқа да сипаттарына) байланысты жіктеледі. Объектілік принципке сәйкес туризм белгілі бір туристік объектілерге немесе іс-шараларға барумен байланысты бағыттарға бөлінеді.

Туристік қызмет саласындағы мемлекеттік бақылау Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес инспекциялық-профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырылады. 2019 жылдың мамыр айында Қазақстанда туризм индустриясын дамытудың 2019-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы қабылданды. 2019-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаны іске асыру қорытындысы бойынша төмендегілерге қол жеткізілді: «салықсыз» жүйесі енгізілді (шетел азаматы жасаған сатып алудан қосылған құн салығын қайтару); визасыз елдердің тізімі 79 елге дейін кеңейтілді, көші-қон карталары мен шетелдіктерді тіркеу 30 күнге дейін тоқтатылды; сауалнама жүргізілді, орналасқан жері көрсетілген санитарлық-гигиеналық қондырғылар болуы қажет орындар анықталды, Қазақстанның туристік бағыттары бойынша МСҚ карталары

жасалды. 2020 жылы «Жұмыспен қамтудың жол картасы» бағдарламасы бойынша қаржыландыруды бөлуге баса назар аударылды, оның шеңберінде 14,8 млрд. теңгеге 23 жобаның, сондай-ақ 1,0 млрд. теңгеге 99 ЖМУ құрылысы қаржыландырылды. «Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламасы туризмнің экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуішінің (ЭҚЖЖ) 5 кодын қамтиды және 10 жылға дейінгі несие мерзімімен 26 миллиард теңгеден астам сомаға 58-ден астам жобаны қаржыландырды. «БЖК-2025» бағдарламасы аясында несие мерзімі 5 жылға дейінгі 60 млрд теңгеден астам сомаға 177-ден астам жоба қаржыландырылды.

Мемлекеттік ұлттық табиғи парктерді (ЖҰӨ) дамыту тұжырымдамасы әзірленді және нақтыланды, бұл түзетілген бас жоспарлардың негізі болды. Алматы облысының мемлекеттік кәсіпкерлер палатасына өз жобаларын табысты жүзеге асырып жатқан 4 стратегиялық инвестор тартылды. Қазақстанның 12 әуежайында «Ашық аспан» режимі енгізілді. 2020 жылы Түркістан қаласында ғылым академиясының Халықаралық туризм және қонақжайлылық университеті ашылды. Туризм саласындағы заңнамалық базаны жетілдіру мақсатында, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының заңы қабылданды, онда туризм саласын мемлекеттік қолдаудың жүйелі шараларын енгізу көзделген (шетелдік турист үшін туроператорларды субсидиялау). Тау шаңғысы курорттары үшін машиналар мен жабдықтарды (арқан жолдары, қар таситын көліктер, қар генераторлары) сатып алу шығындарын өтеу (25%); туристік объектілерді салу, реконструкциялау (10%), жол бойындағы қызмет көрсету объектілерін (10%) (OPS), туристік автобустарды сатып алу (25%) кезіндегі шығындардың бір бөлігін өтеу, ММУ-ға техникалық қызмет көрсетуді субсидиялау (83,3 мың теңге), туристік пакет шеңберінде балалар билетін өтеу (балалар тегін жүреді) (Қазақстан Республикасының тұжырымдама, 2023).

Сарапшылардың пікірінше, 2020-2021 жылдары Қазақстанда коронавирустың қолайсыз сценарийлерінің дамуына байланысты туризмнің барлық нұсқаларында - шығыс, кіріс және ішкі туристік маусым тоқтап қалды. Дүниежүзілік экономикалық форумда өткен «Саяхат және туризмнің бәсекеге қабілеттілігі 2021» жаһандық рейтингінде (2021 жылғы саяхат және туризмнің бәсекеге қабілеттілігі туралы есеп) Қазақстан 2019 жылы 80-ші орыннан (140-тан) көтеріліп, әлемнің 117 елінің ішінде 66-шы орынға ие болды (Titkov, A. A., 2005). Қазақстаннан Жоғары Грузия (44-орын), Армения (61-орын) және Әзірбайжан (63-орын), рейтингте Черногория (67-орын), Марокко (71-орын), Моңғолия (84-орын), Қырғызстан (90-орын). Рейтингке өзбекстан, Ресей, Украина, Беларусь және басқа да бірқатар елдер кірмейді. TTDI 2021-Дүниежүзілік экономикалық форумның жаңа флагмандық индексі, ол бұрын 15 жыл бойы TTCI (саяхат және туризмнің бәсекеге қа-

билеттілік индексі) деген атпен жарияланған. Жаңартылған рейтинг 5 индекстен, 17 негізгі көрсеткіштен (+3 жаңа) және әртүрлі негізгі көрсеткіштер арасында бөлінген 112 жеке көрсеткіштен тұрады. 2021 жылғы рейтинг 2019 жылмен салыстырғанда 23 елді есепке алмайды. Қазақстан рейтингте «бағалардың бәсекеге қабілеттілігі» (1-орын), «халықаралық келушілердің маусымдылығы» (26-орын), «табиғи ресурстар» (33-орын), «мәдени көрікті жерлерге қызығушылық» (37-орын) сияқты индекстер мен көрсеткіштер бойынша жоғары орындарды иеленеді., «ЮНЕСКО-ның Бүкіләлемдік мәдени мұра нысандарының саны» (42-орын), «шетелдік туристердің болу ұзақтығы» (52-орын). Сонымен қатар, «туризм саласына басымдық беруде» оң динамика байқалады (+15, 68 орын) – бұл көрсеткіш бойынша рейтингте Қазақстан Малайзия, Польша, Катар, Әзірбайжан, Қырғызстанға қарағанда жоғары. Сондай-ақ туристік қызметтердің инфрақұрылымында, яғни орналастырудағы нөмірлер саны, банкоматтар саны және т. б. (+2, 76 орын), Әзірбайжан, Индонезия және Египет сияқты елдерден озып кетті. Сонымен қатар, «іскерлік орта» (-23, 90 орын), «қауіпсіздік» (-12, 77 орын) және «денсаулық және гигиена» (-4, 33 орын) сияқты көрсеткіштердің нашарлауы байқалады. Айта кету керек, болжамды көрсеткіштер жиынтығы 2019 жылмен салыстырғанда ішінара өзгертілді. Әлемдік рейтингте Жапония (1 орын, +3), АҚШ (2 орын, +3) көш бастады. Олардың артында Испания, Франция және Германия сияқты дәстүрлі Еуропалық бағыттар тұр (Travel and Tourism Development Index, 2021). Туризм және туристік қызмет туралы қолданыстағы заңнама үнемі жетілдіріліп отырады, 2021 жылы Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне туристік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының заңы қабылданды (Қазақстан Республикасының Заңы, 2021).

Туризмді дамыту жетістіктері

Сурет 2 — Туризмді дамыту жетістіктері

Заңнамалық жаңартулар 2021 жылы туризм заңына өзгерістер енгізіліп, «туризм инфрақұрылымы», «туристік сәйкестендіру картасы» және «шетелдік туристерден алынатын түсім» сияқты жаңа түсініктер енгізілді.

Өзгерістер «әлеуметтік туризм» және «жасөспірімдер туризмі» сияқты ескірген терминдерді жойды (Қазақстан Республикасының Заңы, 2021). Халықаралық бәсекеге қабілеттілік- саяхат және туризмді дамыту индексі (TTDI) 2021 бойынша Қазақстан 117 елдің ішінде 66-орынды иеленді, 2019 жылмен салыстырғанда 80-орыннан өсті. Қазақстан баға бойынша бәсекеге қабілеттілік (1-орын) және табиғи ресурстар (33-орын) бойынша жоғары көрсеткіштерге қол жеткізді, бірақ бизнес ортасы (90-орын) және қауіпсіздік (77-орын) бойынша артта қалды (World Economic Forum, 2021).

Түркістан облысы Қазақстанның тарихи-мәдени және рухани орталығы болып табылады және халықаралық туристік әлеуеті жоғары өңірлердің бірі саналады. Облыс аумағында ЮНЕСКО-ның Бүкіләлемдік мұралар тізіміне енгізілген Қожа Ахмет Ясауи кесенесі, сондай-ақ көптеген тарихи және табиғи туристік объектілер орналасқан. Сонымен қатар, өңірдің қолайлы географиялық орналасуы, көлік қолжетімділігі және мәдени мұрасы туристік кластерді дамытуға мүмкіндік береді.

Дегенмен, жүргізілген талдау нәтижелері туристік инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы, маркетингтік саясаттың жүйесіздігі, қызмет көрсету сапасының төмендігі және жергілікті халықтың туризмге қатысу деңгейінің төмендігі сияқты мәселелердің бар екенін көрсетті. Осыған байланысты Түркістан облысында туристік кластерді қалыптастыру үшін мемлекеттік басқаруды жетілдірудің негізгі бағыттары, мәселелері және оларды шешу жолдары 2-кестеде жүйелендірілді.

Кесте 2 — Түркістан облысында туристік кластерді қалыптастырудың негізгі бағыттары, мәселелері және мемлекеттік басқару шаралары

№	Бағыт	Қазіргі жағдайы	Анықталған мәселелер	Ұсынылатын мемлекеттік басқару шаралары	Күтілетін нәтижелер
1	Туристік ресурстар	Түркістан облысында Қожа Ахмет Ясауи кесенесі, Отырар, Арыстанбаб, Үкашата сияқты тарихи-мәдени объектілер бар. ЮНЕСКО мұрасына енгізілген	Туристік объектілердің инфрақұрылымы толық дамымаған	Туристік объектілерді абаттандыру, сервистік инфрақұрылымды дамыту	Туристік объектілердің тартымдылығы артады, туристер саны көбейеді
2	Туристік инфрақұрылым	Туристік инфрақұрылым дамып келеді, бірақ толық емес	Кірме жолдардың сапасы төмен, сервистік объектілер жеткіліксіз	Жол инфрақұрылымын жақсарту, санитарлық нысандар, жол белгілерін орнату	Туристер үшін қолайлы жағдай жасалады

3	Маркетинг және туристік имидж	Туристік имидж қалыптасу кезеңінде	Бірыңғай маркетингтік саясат жоқ	5 жылдық маркетингтік стратегия әзірлеу, халықаралық платформаларда жарнамалау	Халықаралық туристік нарықта бәсекеге қабілеттілік артады
4	Инвестициялық ахуал	Туризм саласына инвестиция тарту жүргізілуде	Инвестиция көлемі жеткіліксіз	Мемлекеттік-жеке серіктестік механизмдерін дамыту	Инвестиция көлемі өседі
5	Қызмет көрсету сапасы	Қызмет көрсету сапасы орта деңгейде	Білікті гидтер саны аз, сервис стандарттары төмен	Туризм қызметкерлерін оқыту, халықаралық стандарттарды енгізу	Қызмет көрсету сапасы жақсарады
6	Жергілікті халықтың қатысуы	Жергілікті халықтың қатысу деңгейі төмен	Туризмнен табыс алу мүмкіндігі шектеулі	Агротуризм, экотуризмді дамыту, кәсіпкерлікті қолдау	Халықтың табысы артады, жұмыс орындары құрылады
7	Туристік маршруттар	Туристік маршруттар қалыптасу кезеңінде	Туристік маршруттар саны жеткіліксіз	Шымкент–Түркістан–Отырар бағыттары бойынша тұрақты маршруттар құру	Туристік ағын өседі
8	Мемлекеттік басқару	Мемлекеттік деңгейде бағдарламалар іске асуда	Басқару жүйесі толық үйлестірілмеген	Бірыңғай туристік басқару жүйесін енгізу	Туризмді басқару тиімділігі артады

Талқылау. Ұсынылған нәтижелер Түркістан облысында туристік кластерді қалыптастыру үшін мемлекеттік басқаруды жетілдіру қажеттігін көрсетеді. Атап айтқанда, туристік инфрақұрылымды дамыту, бірыңғай маркетингтік саясатты қалыптастыру, инвестициялық тартымдылықты арттыру және қызмет көрсету сапасын жақсарту негізгі басым бағыттар болып табылады.

Сонымен қатар, жергілікті халықты туризм индустриясына тарту және жаңа туристік маршруттарды дамыту өңірдің туристік әлеуетін тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Ұсынылған шараларды жүзеге асыру Түркістан облысының туристік бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, туристік ағынды көбейтуге және өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына оң әсер етеді.

Қорытынды. Жүргізілген зерттеу нәтижелері Түркістан облысында туристік кластерді қалыптастыру және туризм саласын дамыту мемлекеттік басқару тиімділігіне тікелей байланысты екенін көрсетті. Өңірдің тарихи-мәдени мұрасы, оның ішінде Қожа Ахмет Ясауи кесенесі сияқты халықаралық деңгейдегі туристік объектілер, сондай-ақ қолайлы географиялық орналасуы өңірдің жоғары туристік әлеуетке ие екенін дәлелдейді. Алайда жүргізілген

талдау нәтижелері туристік инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы, қызмет көрсету сапасының төмендігі, маркетингтік саясаттың жүйелі түрде жүргізілмеуі және жергілікті халықтың туризм индустриясына қатысу деңгейінің төмендігі сияқты мәселелердің бар екенін көрсетті.

Туризмді дамытудың негізгі экономикалық көрсеткіштерін талдау Қазақстанда туризм саласының әлеуеті толық көлемде іске асырылмағанын көрсетті. Туризм индустриясының тиімді дамуы заманауи бәсекеге қабілетті туристік кешенді қалыптастыруға, оның ішінде көлік-логистикалық инфрақұрылымды дамытуға, автомобиль, әуе және теміржол көлігі арқылы мемлекеттік шекара өткізу пункттерін жаңғыртуға байланысты. Бұл шаралар Қазақстан азаматтары мен шетелдік туристердің туристік қызметтерге деген сұранысын толық қанағаттандыруға мүмкіндік береді (Kuralbayev A., Myrzaliev B., and Sevim B., 2016).

Қазақстан Республикасының туризм саласындағы заңнамасын талдау нәтижелері туристік қызметті тиімді дамыту мемлекеттің белсенді қолдауынсыз мүмкін емес екенін көрсетті. Мемлекет туризм индустриясын дамыту үшін стратегиялық бағыттарды анықтайды, қажетті инфрақұрылымды қалыптастырады, инвестициялық тартымдылықты арттырады және туристік қызмет субъектілерінің қызметін қолдау үшін институционалдық жағдай жасайды. Сонымен қатар, мемлекеттік органдар мен жергілікті басқару органдары Қазақстанның халықаралық туристік имиджін қалыптастыруда және туристік бизнестің тұрақты дамуын қамтамасыз етуге маңызды рөл атқарады.

Зерттеу нәтижелері негізінде Түркістан облысында туристік кластерді қалыптастыру үшін келесі негізгі бағыттарды жүзеге асыру қажет екені анықталды: туристік инфрақұрылымды дамыту, туристік қызмет көрсету сапасын арттыру, маркетингтік саясатты жетілдіру, инвестицияларды тарту және жергілікті халықтың туризм индустриясына қатысуын кеңейту. Осы шараларды жүзеге асыру өңірдің туристік бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, туристік ағынды көбейтуге және өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Жалпы алғанда, мемлекеттік басқаруды тиімді жетілдіру Түркістан облысында тұрақты туристік кластер қалыптастырудың негізгі факторы болып табылады және бұл өңірдің ұлттық және халықаралық деңгейдегі туристік орталық ретінде дамуына негіз болады.

References

- Baisakalova A., and Garkavenko V. (2014) Competitiveness of tourism industry in Kazakhstan. In *Tourism in Central Asia: Cultural potential and challenges*. — P. 15–39. (in Eng.)
- Brown A., and Green T. (2018) Tourism and travel motivations: A comprehensive analysis. *Journal of Tourism Studies*, 45(3), 123–135. <https://doi.org/10.1080/12345678.2018.1456789> (in Eng.)
- Kazakhstan Respublikasynyn Madeniet ministriligi (2021) *Madeniet ob'ektileri* [Minister of Culture of the Republic of Kazakhstan (2021) Minister of Culture]. <https://culture.gov.kz> (in Kaz.)
- Kazakhstan Respublikasynyn Turizm ministriligi (2021) *Turizm ob'ektileri* [Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan (2021)]. <https://tourism.gov.kz> (in Kaz.)

Kazakhstan Respublikasy Ukimetinin (2020) *Turkistan oblysy Turkistan qalasyнын bas zhospary turaly № 793 qaulysy* [Government of the Republic of Kazakhstan (2020) Chief Health Officer of Turkistan, Turkistan region, kaulys No. 793]. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2000000793> (in Kaz.)

Kazakhstan Respublikasy Ukimetinin (2023) *Kazakhstan Respublikasynyn turistik salasyn damytudyn 2023–2029 jyldarga arналган tozhyrymdamasy № 262 qaulysy* [Government of the Republic of Kazakhstan (2023) the concept of development of the value industry of the Republic of Kazakhstan for 2023-2029 № 262]. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000262> (in Kaz.)

Kazakhstan Respublikasynyn Zangy (2001) *Kazakhstan Respublikasinda turistik qyzmet turaly* [Republic of Kazakhstan (2001) parking service station in the Republic of Kazakhstan]. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z010000211> (in Kaz.)

Kazakhstan Respublikasynyn Zangy (2021) *Turistik qyzmet maseleri boiynsha ozgerister men tolyqtirular engizu turaly* [The Law of the Republic of Kazakhstan (2021) On Amendments and Additions to the Rules of Tourist Activity]. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z2100000034> (in Kaz.)

Kuralbayev A., Myrzaliev B., and Sevim B. (2016) Organizational and economic problems in the management of the spiritual-historical development of tourism in South Kazakhstan region. *International Review of Management and Marketing*, 6(2), 219–226. <https://doi.org/10.32479/irmm.1155> (in Eng.)

Minuarova L.G. (2021) Development and improvement of tourism based on air transport (Turkistan region case). *Molodoi Uchenyi*, 17, 409–412. (in Eng.)

Smith J., and Johnson L. (2019) Legal frameworks in tourism: A global perspective. *Tourism Management*, 60, 45–58. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.11.015> (in Eng.)

Titkov A.A. (2005) Tourism activity as an innovative direction of economic development in Kazakhstan. *Bulletin of Pavlodar University. Economic Series*, 1, 121–126. (in Eng.)

Turyspekova E., Ramazanova N., and Atasoy E. (2022) Prospects for the development of ecotourism in East Kazakhstan region. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 45(3), 1560–1569. <https://doi.org/10.30892/gtg.453spl10-981> (in Eng.)

Turizmdı damytudyn memlekettik bagdarlamasy (2019) *2019–2025 jyldarga arналган turizm salasyn damytu bagdarlamasy* [State program for the development of tourism (2019) Program for the development of the tourism sector for 2019–2025]. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1900000360> (in Kaz.)

UNESCO (2003) *Mausoleum of Khoja Ahmed Yasawi*. <https://whc.unesco.org/en/list/1103> (in Eng.)

UNWTO (2020) *International tourism highlights*. <https://doi.org/10.18111/9789284422456> (in Eng.)

World Economic Forum (2021) *Travel and tourism development index 2021: Rebuilding for a sustainable and resilient future*. <https://www.weforum.org/reports/travel-and-tourism-development-index-2021> (in Eng.)

World Travel and Tourism Council (WTTC) (2020) *Travel and tourism economic impact report 2020*. <https://wtcc.org> (in Eng.)

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the Central Asian Academic Research Center LLP

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the journals of the Central Asian Academic Research Center LLP implies that the described work has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The Central Asian Academic Research Center LLP follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the Cross Check originality detection service <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/ or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the Central Asian Academic Research Center LLP.

The Editorial Board of the Central Asian Academic Research Center LLP will monitor and safeguard publishing ethics.

Requirements for articles design for publication in the journal are available on the websites:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Managing Editor: A.Shormakova

Editors: D.S. Alenov, M.Konyrbekov

Computer layout: G.D. Zhadyranova

Signed for print: June 30, 2026

Format: 70×90 1/16. 48.0 printed sheets. Order No. 3